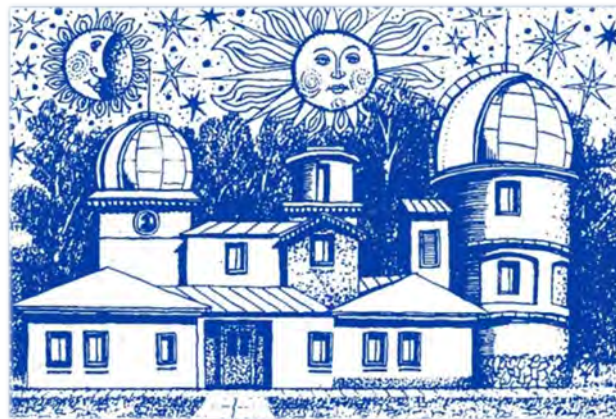

KONKOLYHO CESTOVNÝ TEODOLIT

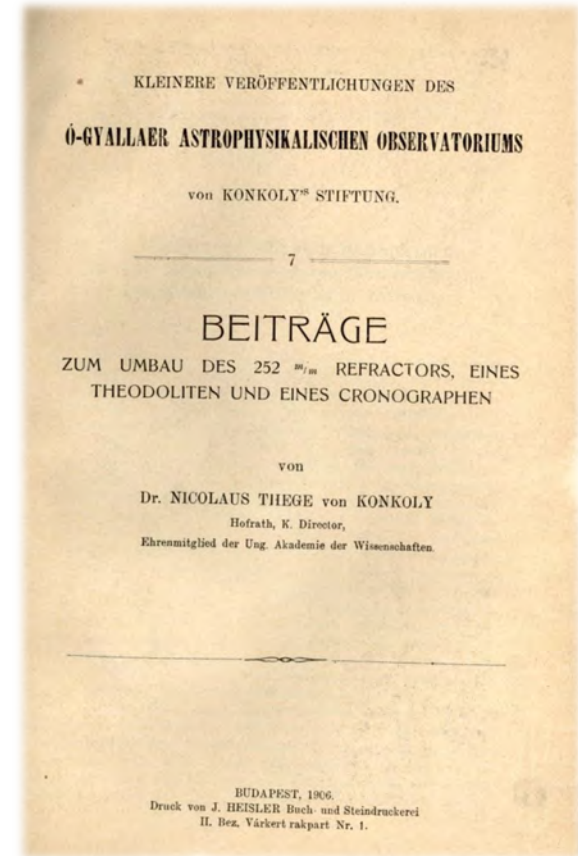

Mgr. Adrián Takáč

**Slovenská ústredná hvezdáreň
Múzeum Mikuláša Thegeho Konkolyho
Sekcia histórie astronómie pri SAV a SAS**

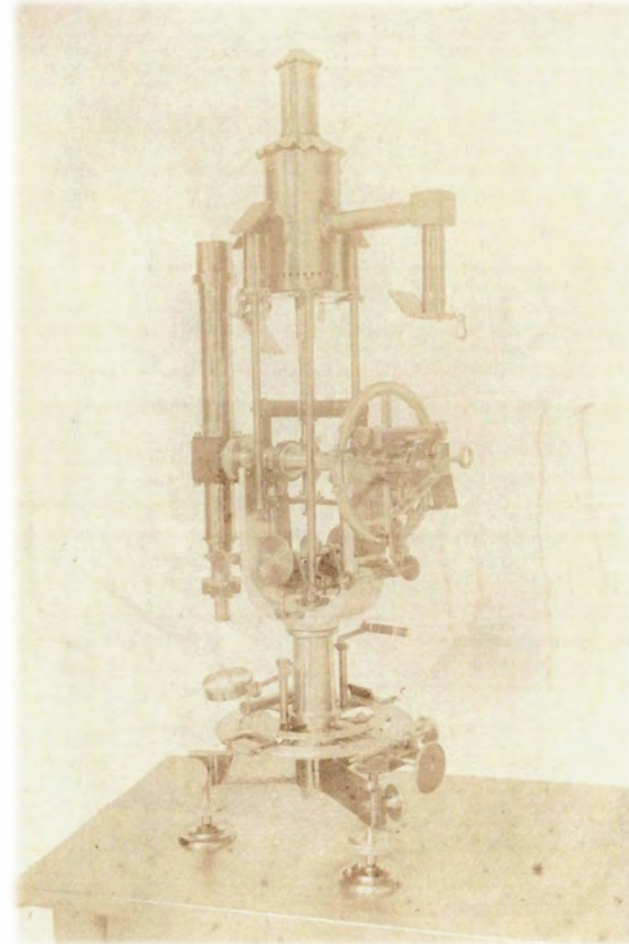
KONKOLYHO CESTOVNÝ TEODOLIT

- Preklad z knihy: „BEITRÄGE ZUM UMBAU DES 252 mm REFRACTORS, EINES THEODOLITEN UND EINES CRONOGRAPHEN“ - ***PRÍSPEVOK K PRESTAVBE 252 mm REFRAKTORU, TEODOLITU A KORONOGRAFU***
- Názov kapitoly: „UMBAU EINES ÄLTEREN THEODOLITHEN“ - ***PRESTAVBA STARŠIEHO TEODOLITU***

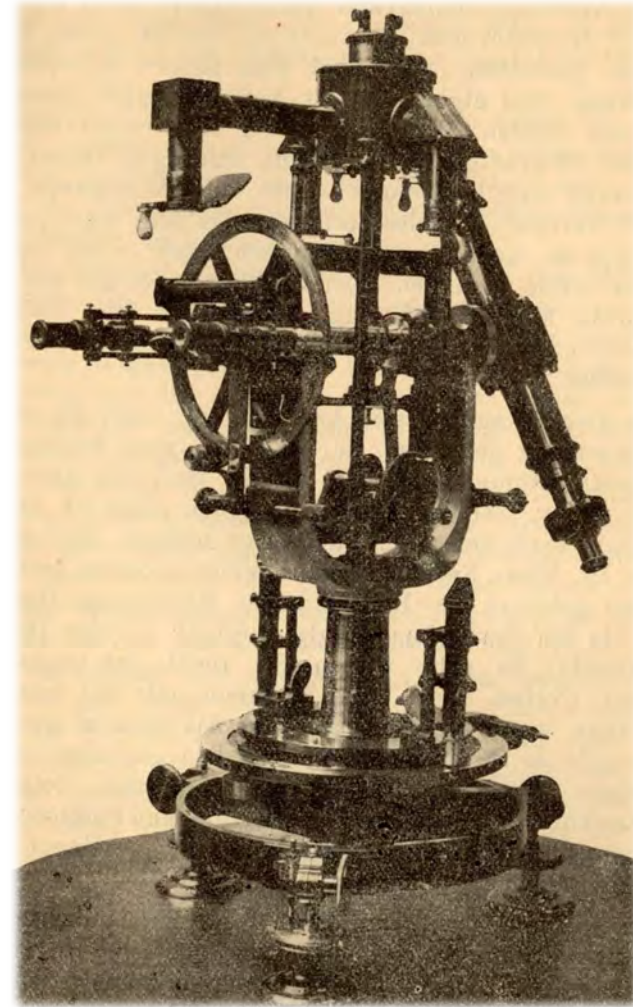
PÔVODNÝ CESTOVNÝ TEODOLIT

- Prístroj vyrobený v mechanickej dielni astrofyzikálneho observatória v Starej Ďale v roku 1878
- Horizontálny merací kruh vyrobený Kráľovským polytechnickým inštitútom v Budapešti a vertikálny merací kruh vyrobený Liebherrom v Mníchove
- Súčasťou prístroja bol podstavec a osvetľovacia lampa na benzín vyrobená v továrni Gaggenau v Badischene
- Teleskop s ohniskovou vzdialenosťou 35 mm a 20 x zväčšením

PRESTAVBA KONKOLYHO CESTOVNÉHO TEODOLITU

- Nový kruhový statív s troma nastavovacími skrutkami
- Nový horizontálny kruh vyrobený z delového kovu (meď, bronz) Ferdinandom Süßom - riaditeľom inštitútu strojárenského vzdelávania
- Odčítanie stupňov pomocou dvoch Hensoldtových mikroskopov na alidádovom kruhu
- Kuželovitá os nesúca vidlicu s lôžkami pre vodorovnú os a otočný stojan s posuvnou vidlicou zdvíhajúcu vodorovnú os

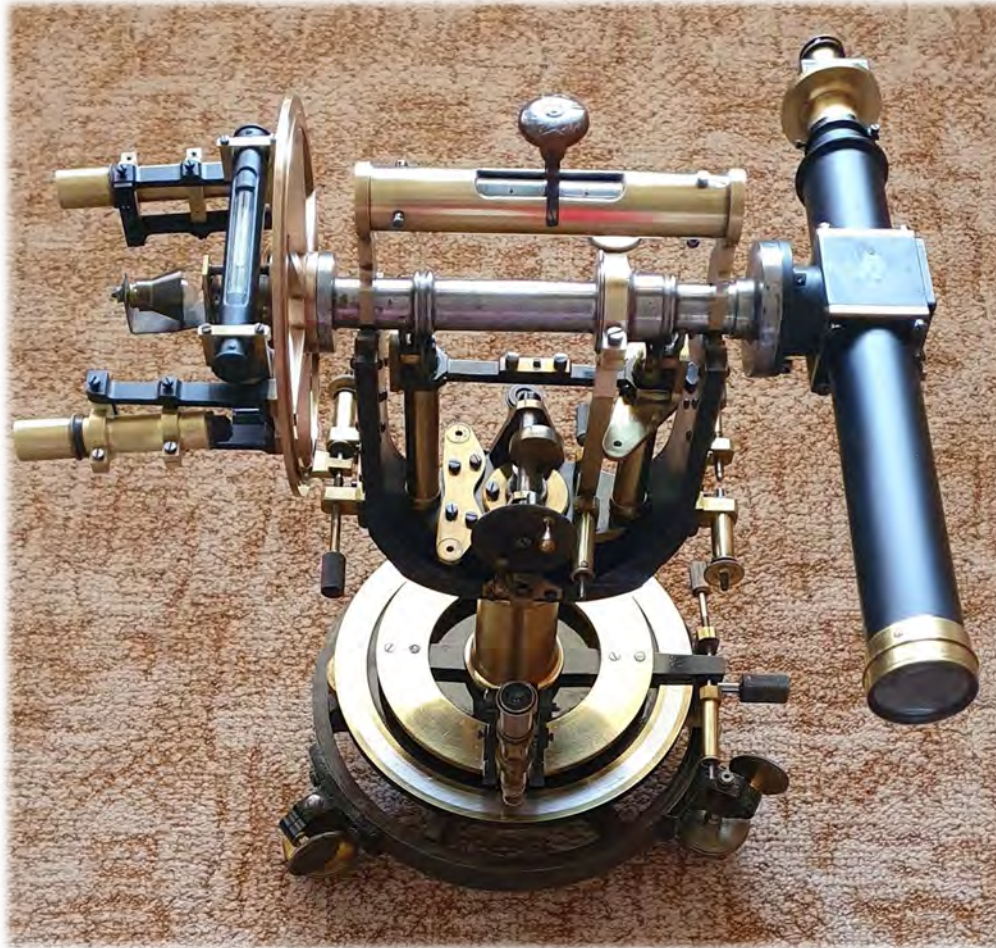

KONŠTRUKCIA KONKOLYHO CESTOVNÉHO TEODOLITU

- Na otočnom stojane je výstredník s diskom a dvoma úchytními na zdvihnutie celého stojana spolu s vodorovnou osou
- K vodorovnej osi je pripevnený teleskop, vertikálny merací kruh, dva Hensoldtove mikroskopy na odčítanie stupňov a libela
- K otočnému stojanu sa dali pripojiť štyri stĺpy nesúce lampu osvetľujúcu teodolit pomocou sústavy zrkadiel
- Svetlo sa pomocou zrkadiel odrazilo aj do objektívu či okuláru teleskopu
- Prestavbu teodolitu viedol Johann Klassohn - riaditeľ oddelenia mechaniky Kráľovského uhorského meteorologického ústavu a mechanik Antona Schobera

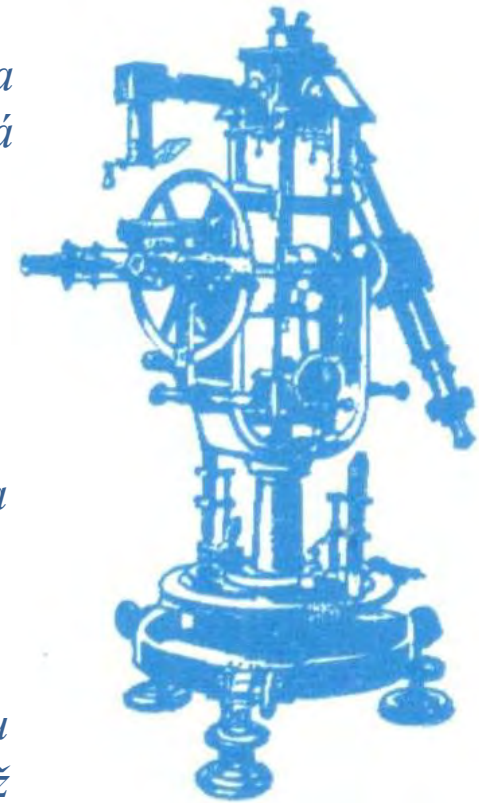

KONŠTRUKCIA KONKOLYHO CESTOVNÉHO TEODOLITU

ZAÚJÍMAVÉ ÚRYVKY Z PRELOŽENEJ KAPITOLY

- *Prístroj bol vybavený aj mnohými korekčnými skrutkami, ktoré boli v niektorých smeroch nadbytočné, aj keď podľa mňa pol tucta na tento prístroj je málo. V tomto smere má rozdielny pohľad Eugen von Gothard, ktorý preferuje čo najmenej korekčných skrutiek. Možnosť korekcie pri pozorovaní je lepšia, ako zapísať nepresné hodnoty.*
- *Môj priateľ Hans Repsold má na svojich najväčších prístrojoch upínacie rukoväte hrubšie ako ceruzky a keď som sa ho spýtal prečo. Jeho odpoveď znela: „Vieš, že na Božej Zemi je veľa nešikovných ľudí. Pokazia mi prístroj a potom povedia: Repsold to spravil zle!“. A teraz všetci slepo nasledujú jeho príklad. Podľa požiadaviek som všetky upínacie skrutky a úchytky na skrutky s predĺženou hlavou pre jemné nastavovanie vyrobil s priemerom 11 až 18 milimetrov.*

ĎAKUJEM ZA POZORNOST

